

Rigsombudsmanden på Færøerne

Tórshavn, den 21. december 2018

J.nr. 2015-96-lmj

Indberetning nr. 6/2018

Emner:

- *Ny meningsmåling om valg til Lagtinget. Tendensen med, at koalitionen står til at miste sit flertal fortsætter. Oppositionen står dog ikke til nogen stor fremgang.*
- *Politisk uro - Koalitionen har svært ved at skaffe flertal.*
- *Heðin Mortensen afløser Henrik Old som landsstyremand for bl.a. infrastruktur og arbejdsmarkedsspørgsmål.*
- *Lagtinget har vedtaget finansloven for 2019 med et overskud på knap 400 mio. kr.*
- *Moody's ser fiskerireformen som positiv for Færøernes kreditværdighed.*
- *Nationalbanken om færøsk økonomi: Højkonjunktoren fortsætter og arbejdsmarkedet er under pres.*
- *Lagtinget har vedtaget at overtage sagsområdet kort- og landmålingsmyndighed til trods for, at det forinden 2. behandlingen var kommet frem, at danske og færøske myndigheders fælles forberedende arbejde ikke var afsluttet og derfor ikke fik mulighed for at indgå i Lagtingets behandling af overtagelsessagen.*
- *Lagtinget har vedtaget beslutningsforslag om opsigelse af Hoyvíksaftalen.*
- *Magni Laksáfoss, der tidligere på året blev løsgænger efter at have været en del af Sambandsflokkurin i Lagtinget, har endnu ikke tilkendegivet, hvilket parti han opstiller for til et kommende lagtingsvalg.*
- *Posta – Færøernes postvirksomhed – privatiseres.*
- *Carles Puigdemonts besøg på Færøerne.*
- *Huspriserne er fortsat stigende.*
- *Færøske pensionsopsparende opnår mindre afkast end danske pensionsopsparende.*
- *Arbejdsløsheden falder fortsat, mens indbyggertallet og udbetalte lønninger fortsat er stigende.*
- *Antallet af rejsende i Vágar lufthavn stiger fortsat til trods for, at sommersæsonen for turismen er forbi. Vágar lufthavn har samtidig opsagt aftalen med Naviar om driften af kontrollårnet.*
- *Atlantic Airways vil fra 2019 få Paris og USA som nye rejsemål.*
- *SAS opnår godkendelse til at anvende RNP-udstyr og kan nu konkurrere på samme vilkår som Atlantic Airways.*
- *Ny direktør til Kringvarp Føroya.*

Ny meningsmåling om valg til Lagtinget

I tidsrummet fra den 14.–28. november 2018 foretog Gallup en meningsmåling for Sosialurin og Kringvarp Føroya, hvor 515 personer deltog.

Meningsmålingen er den sidste i en række af meningsmålinger fra 2018, som alle har vist, at det nuværende landsstyre (Javnaðarflokkurin, Tjóðveldi og Framsókn) står til at miste sit flertal, og Fólkaflokkurin står til at blive det største parti.

Koalitionen, hvis tre partier alle står til en tilbagegang, får ifølge den seneste meningsmåling 16 lagtingsmedlemmer og oppositionen 17 lagtingsmedlemmer. Igen ser det ud til, at det bliver de små partier, som får stor betydning for muligheden for at danne nyt landsstyre efter et kommende valg til Lagtinget.

Fólkaflokkurin står til at blive det største parti med 23,7 pct., som er en fremgang på 4,8 procentpoint i forhold til sidste valg. Partiet står til at opnå 8 lagtingsmedlemmer, som er 2 mere end de 6 medlemmer de har i dag. Tjóðveldi og Sjálvstýri mister hvert ét medlem, mens Javnaðarflokkurin og Framsókn ifølge målingen står til at bevare henholdsvis 8 og 2 mandater.

Lagtingsvalget sept. 2015 og de seneste fire meningsmålinger, pct. Antal mandater i parentes.

Parti	Lagtingsvalget Sept. 2015	Lóður Aug. 2018	Spyr.fo Sept. 2018	Spyr.fo Okt. 2018	Gallup Nov. 2018
Fólkaflokkurin	18,9 (6)	25,0 (8)	24,6 (8)	27,5 (9)	23,7 (8)
Sambandsflokkurin	18,7 (6)	21,7 (7)	20,4 (7)	17,3 (6)	19,0 (6)
Javnaðarflokkurin	25,1 (8)	19,2 (6)	20,5 (7)	18,7 (6)	22,9 (8)
Sjálvstýri	4,0 (2)	3,1 (1)	3,5 (1)	4,3 (1)	3,6 (1)
Tjóðveldi	20,7 (7)	22,6 (8)	18,9 (6)	20,8 (7)	19,3 (6)
Miðflokkurin	5,5 (2)	4,5 (2)	5,8 (2)	5,5 (2)	4,7 (2)
Framsókn	6,9 (2)	3,9(1)	6,2 (2)	5,9 (2)	6,7 (2)
I alt	100 (33)	100 (33)	100 (33)	100 (33)	100 (33)

Politisk uro - Koalitionen har svært ved at skaffe flertal

Den politiske situation på Færøerne er generelt anspændt, og koalitionen har svært ved at opnå flertal for sine lovforslag. Den spændte situation blev især synlig, da de to lagtingsmedlemmer for partiet Framsókn den 24. oktober 2018 fremsatte et lovforslag om at udsætte ikrafttrædelsen af fiskekvoterne, der skal erstatte ordningen med fiskedage, fra 1. januar 2019 til 1. januar 2020.

I forbindelse med et interview med lagtingsmedlem Ruth Vang (Framsókn) kom det frem, at lovforslaget om fiskekvoterne måske nok kunne betragtes som en provokation, og at den redegørelse, som Landsstyreområdet for fiskerianligger skulle fremlægge, og hvori fordele og ulemper med henholdsvis fiskedage og kvoter skulle belyses, stadig ikke var klar. Netop denne efterfølgende redegørelse var en forudsætning for, at Framsókn i december 2017 stemte for den nye fiskerireform. Ruth Vang oplyste, at man ved, at arbejdet med redegørelsen er i gang, og har været i gang i lang tid, men at det er svært at få oplyst, hvad vej det går. Derfor følte Framsókn sig presset til selv at fremlægge et lovforslag om at udskyde igangsættelsen af fiskekvoter med et år. Ruth Vang oplyste endvidere, at man ville være villig til at trække lovforslaget tilbage, så snart landsstyremanden for fiskerianligger Høgni Hoydal (Tjóðveldi) fremkom med sit forslag på baggrund af redegørelsen.

Hverken Lagmand Aksel V. Johannesen (Javnaðarflokkurin) eller Høgni Hoydal var på forhånd orienteret om, at lovforslaget om udskydelse af fiskekvoterne ville blive fremlagt. Høgni Hoydal

ønskede ikke at fremkomme med yderligere bemærkninger og nævnte i den forbindelse, at han ikke går ud offentligt med interne uenigheder. Lagmanden oplyste over for Kringvarp Føroya, at han forventede, at man kunne finde en løsning. Han oplyste, at han ikke kan acceptere, at et enkelt lagtingsmedlem eller et helt parti fra koalitionen fremlægger et lovforslag. Det må være et samlet landsstyre, som gør det.

Formanden for Fólkaflokkurin, Jørgen Niclasen, mente, at lovforslaget fra Framsókn skulle betragtes som mistillid til landsstyremand Høgni Hoydal og skulle ses som et tegn på, at der er store uenigheder i koalitionen om fiskeripolitikken.

Først den 4. november 2018 udsendte Lagmandskontoret en pressemeddelelse om, at Framsókn ville trække sit lovforslag tilbage. Pressemeddelelsen var underskrevet af de tre partiformænd Aksel V. Johannesen, Høgni Hoydal og Poul Michelsen. Samtidig fremgik det af pressemeddelelsen, at landsstyremanden for fiskerianliggender Høgni Hoydal i nær fremtid ville fremlægge et forslag om, hvordan man fremadrettet skal forvalte bundfiskeri omkring Færøerne i 2019 – herunder spørgsmålene om administrationsplaner, fiskedage og kvoter.

Hanna Jensen og Ruth Vang fra Framsókn trak herefter deres lovforslag tilbage.

Høgni Hoydal oplyste den 12. november 2018, at ordningen med fiskedage fortsætter det kommende år, og at man således udskyder overgangen til fiskekvoter med et år. Ifølge den nye fiskerireform, som blev vedtaget i december 2017, skulle ordningen med fiskekvoter ellers træde i kraft til nytår. En arbejdsgruppe under Landsstyreområdet for fiskerianliggender har i lang tid arbejdet med at udarbejde forvaltningsplaner for fiskeskibe ved Færøerne. Men arbejdet har trukket ud, og man har for lidt tid tilbage af året til at foretage de nødvendige ændringer, hvilket er baggrunden for, at man fortsætter med fiskedagene endnu et år.

Høgni Hoydal tog samtidig ansvaret for, at man ikke er kommet i mål med fiskekvoterne og fremhævede, at det ikke er godt nok.

Den 19. december 2018 vedtog et enigt Lagting med stemmerne 31-0-0 at forlænge ordningen med fiskedage for det kommende år, således at kvoteordningen først skal træde i kraft med virkning fra den 1. januar 2020. Det betyder samtidig, at kvoteordningen, som oprindeligt var tiltænkt at skulle afløse ordningen med fiskedage den 1. januar 2018, indtil videre er forsinket i to år.

Ligeledes er et lovforslag om at forlænge fangstafgiften på fisk indtil 1. januar 2020 blevet vedtaget med stemmerne 23-0-10. Lovforslaget sikrer, at landskassen får sine indtægter i 2019. I forbindelse med vedtagelsen af den nye fiskerireform var der ellers lagt op til, at man skulle vedtage et lovforslag, som betød ændring af reglerne om fangstafgift på fisk. Lovforslaget, som er en væsentlig økonomisk del af fiskerireformen, lå i sidste lagtingsperiode i Lagtingets Erhvervsudvalg fra den 16. november 2017 og indtil forslaget bortfaldt i forbindelse med Lagtingsårets afslutning den 28. juli 2018. Erhvervsudvalg havde store udfordringer med at finde et flertal for, hvordan fangstafgiften skulle sammensættes.

Også landsstyrekvinden for sundhedsområdet Sirið Stenberg (Tjóðveldi) har de seneste dage været i modvind. Det sker efter, at det er kommet frem, at Sirið Stenberg ikke har taget imod et tilbud fra Novo Nordisk Fonden om, at etablere et Steno diabetes center på Færøerne, hvilket har vagt stor undren hos både speciallæger, forsker og diabetesforeningen på Færøerne, som alle mener, at tilbuddet fra Novo Nordisk Fonden vil være en stor gevinst for både diabetesbehandling og diabetesforskning på Færøerne. Samme personer undrer sig også over, at de ikke er hørt, inden svaret fra landsstyreområdet blev sendt til Novo Nordisk Fonden. Det har været fremme, at Novo Nordisk Fonden i alt ville afsætte mellem 50 og 100 mio. kroner til forskningsprojektet. Andre kritikere me-

ner, at man ikke har ønsket at tage imod tilbuddet fra Novo Nordisk Fonden, fordi der er tale om penge fra en dansk fond.

Sirið Stenberg har efterfølgende oplyst, at man på grund af travlhed ikke har haft tid til at tage endelig stilling til Novo Nordisk Fondens tilbud. Sirið Stenberg oplyser, at man vil viderebehandle sagen efter nytår. En kopi af brevet til Novo Nordisk Fonden har været bragt i flere medier, og mange er enige om, at det bør opfattes som et afslag, når det af brevet fremgår, at *”man ikke på nuværende tidspunkt vil arbejde videre med forslaget om at indgå i et samarbejde med Novo Nordisk Fonden indenfor diabetesbehandling”*. Brevet er underskrevet af departementschefen.

Heðin Mortensen ny landsstyremand for bl.a. infrastruktur og arbejdsmarkedsspørgsmål

Som det fremgik af Indberetning 5/2018 valgte landsstyremand Henrik Old (Javnaðarflokkurin) at trække sig som landsstyremedlem for bl.a. infrastruktur og arbejdsmarkedsspørgsmål. Det var spørgsmålet om prioritering af kommende tunnelprojekter, der var årsagen til, at Henrik Old valgte at trække sig. Henrik Old ønsker, at en tunnel til Fámjin på Suðuroy (hvor han er valgt) prioriteres forud for en tunnel til Dalur på Sandoy.

Lagmanden valgte efterfølgende at udpege lagtingsmedlem Heðin Mortensen (Javnaðarflokkurin) og tidligere borgmester for Tórshavns Kommune, til ny landsstyremand.

Heðin Mortensen har efterfølgende meldt ud, at han vil følge koalitionen plan om, at tunnelen til Dalur prioriteres før tunnelen til Fámjin. Hvor hurtigt tunnelprojekterne bliver gennemført kommer i sidste ende an på bevillingen hertil på finansloven for 2019.

I forbindelse med, at Heðin Mortensen tiltrådte som landsstyremand og derfor måtte trække sig som lagtingsmedlem, blev Helena Dam á Neystabø (Javnaðarflokkurin) valgt til Lagtingets formandskab, hvor Páll á Reynatúgvu (Tjóðveldi) er formand, og Edmund Joensen (Sambandsflokkurin) og Jógvan á Lakjuni (Fólkaflokkurin) ligeledes er medlemmer.

Lagtinget har vedtaget finansloven for 2019

Som beskrevet i Indberetning nr. 5/2018, var der ikke et flertal bag finanslovsforslaget, som landsstyret fremsatte for Lagtinget den 28. september 2018. Landsstyrekoalitionen er i mindretal, men valgte i processen at udarbejde et finanslovsforslag, som var koalitionen eget, og så indgå forhandlinger i Lagtinget i forbindelse med behandlingen i Finansudvalget. Således var der ikke flertal bag forslaget til finanslov, da det var til første behandling den 3. oktober 2018. I denne forbindelse udtalte Lagmand Aksel V. Johannesen til færøsk TV: *”Vi har valgt at gøre det på denne måde nu, da vi mener, at det vil være det mest fornuftige. Vi har været i dialog med flere enkeltpersoner – desværre er der flere enkeltpersoner i Lagtinget nu – og vi har også været i dialog med enkelte partier, og jeg er sikker på, at vi kommer til at have mindst 17 stemmer bag forslaget, når vi kommer ud i december måned”*.

Denne dialog fortsatte, mens forslaget har ligget til udvalgsbehandling, og tirsdag den 18. december 2018 kunne man konstatere, at løsgængerne Sonja Jógvansdóttir og Magni Laksáfoss stemte sammen med koalitionspartierne til 2. behandlingen af finansloven.

Processen op mod afstemningen ved 2. behandling var dog ikke helt uproblematisk. I forhandlingerne havde koalitionen indgået forskellige aftaler med henholdsvis Magni Laksáfoss og Sonja

Jógvansdóttir. En af aftalerne var, at koalitionen skulle sørge for, at et lovforslag fremsat af Magni Laksáfoss om salg af stærk øl skulle vedtages inden afstemningen om finansloven. Forslaget gik ud på, at bryggerierne, som i dag har lov til at sælge øl på op til 5,8 pct. vol. fra egne udsalgssteder direkte til kunderne, fremadrettet skulle have lov til at sælge alle typer af egne produkter direkte fra deres udsalgssteder og derved uden om landets monopolbutikker. Forslaget blev vedtaget ved 2. behandling, men ved 3. behandlingen manglede der én stemme, og derved blev forslaget ikke vedtaget.

Dette betød, at koalitionen ikke havde været i stand til at holde en del af den aftale, som var indgået med Magni Laksáfoss omkring finansloven. Magni Laksáfoss udtalte senere til medierne, at der var tale om et klart aftalebrud. Derved var det fare for, at dette ville gå ud over aftalen vedrørende finansloven. Endvidere har der længe været uro i egne rækker i Javnaðarflokkurin, efter at lagtingsmedlem Kristin Michelsen har meddelt, at han ikke længere føler sig bundet af koalitionen og vil stemme fra sag til sag. Efter nye forhandlinger med koalitionspartierne meddelte Magni Laksáfoss, at han igen bakkede op om finanslovsforslaget for 2019.

Blandt aftalerne, som koalitionen havde indgået med henholdsvis Magni Laksáfoss og Sonja Jógvansdóttir, var en aftale med Magni Laksáfoss om ekstraordinær driftsstøtte på 750.000 kr. og anlægsstøtte på 3 mio. kr. til et bestemt spejdercenter, som Magni Laksáfoss selv er tæt knyttet til. En af aftalerne med Sonja Jógvansdóttir var, at der skulle afsættes 2 mio. kr. ekstra på finansloven til støtte til de økonomisk dårligst stillede familier, og at koalitionen skulle bakke op om et lovforslag fra Sonja Jógvansdóttir om at udvide støtten. Begge aftaler er blevet gennemført.

Selve afstemningen om finansloven kan være kompliceret, og var det også denne gang. Lagtingets forretningsorden giver nemlig mulighed for, at et lagtingsmedlem kan fremsætte ønske om, at man i stedet for at stemme om finansloven med samlede ændringsforslag stemmer for ændringsforslagene til hver enkelt paragraf, som der er stillet ændringsforslag til. Det er ret almindeligt, at dette ønske bliver fremsat, og således var det også denne gang. Derfor skulle der 113 afstemninger til, inden finanslovsforslaget med ændringer blev vedtaget ved 2. behandlingen. Det viste sig ved afstemningen, at der i de fleste tilfælde var ret bred enighed på tværs af partiskel, og da der til slut skulle stemmes om finansloven med de vedtagne ændringer, var der 28 stemmer for, fem blanke stemmer og ingen imod.

3. behandlingen fandt sted den 19. december 2018, og finansloven for 2019 blev vedtaget med stemmerne 33-0-0, efter at 22 ændringsforslag fra oppositionen var faldet.

Landsstyrets forslag til finanslov, som blev fremsat den 28. september, budgetterede med en DAU-saldo, som viste et overskud på knap 403 mio. kr. i 2019. Efter ændringerne under 2. behandling viser DAU-saldoen et overskud på 394 mio. kr.

Moody's ser fiskerireformen som positiv for Færøernes kreditværdighed

Moody's har i en rapport fra oktober i år gennemgået landsstyrets fiskerireform og konstaterer, at den er positiv i forhold til Færøernes kreditværdighed.

Ifølge Moody's vil et kvotesystem være en mere fleksibel metode til at tilpasse fiskeriet til størrelsen af fiskebestandene og vil reducere faren for overfiskeri. Dertil mener Moody's, at ordningen kommer til at forbedre landskassens indtægter på grund af en mere ansvarlig forvaltning af fiskebestandene, ligesom man forventer en større efterspørgsel og derfor højere priser på fiskevarer.

At landsstyret sammen med marinbiologerne skal udarbejde forvaltningsplaner for de enkelte fiskebestande bekræfter ifølge Moody's, at man ønsker en bæredygtig forvaltning af bestandene.

Ifølge Moody's giver fiskerireformen landsstyret de rigtige værktøjer til at sikre et bæredygtigt fiskerierhverv, som er af væsentlig betydning for Færøerne, samtidig med, at reformen sikrer et bredere indtægtsgrundlag. Rapporten fra Moody er vedhæftet som bilag.

Nationalbanken om færøsk økonomi: Højkonjunktoren fortsætter, og arbejdsmarkedet er under pres

Danmarks Nationalbank offentliggjorde den 16. september den årlige redegørelse om færøsk økonomi. Som i tidligere redegørelser konstaterer Nationalbanken, at den færøske økonomi fortsat er midt i en højkonjunktur, men at finanspolitikken sætter arbejdsmarkedet under pres.

Nationalbanken mener, at finanspolitikken bør dæmpe efterspørgslen, for at mindske risikoen for overophedning af økonomien, og at rammerne for kommunernes økonomi desuden bør strammes for at sikre forudsætningerne for, at finanspolitikken kan virke stabiliserende på økonomien fremover.

I redegørelsen benytter Nationalbanken også lejligheden til at nævne, at perioden med de gode konjunkturer er et godt tidspunkt til at forberede de offentlige finanser til at håndtere de øgede udgifter, der er forbundet med aldringen i samfundet i de kommende årtier.

Set i lyset af, at økonomien på Færøerne er i en højkonjunktur, så er overskuddet på det offentlige DAU saldo efter Nationalbankens opfattelse ikke steget tilstrækkeligt. Dette skyldes ifølge redegørelsen, at samtidig med, at landskassens og kommunernes skatteindtægter er steget betydeligt, så er udgifterne til blandt andet flere offentligt ansatte steget samtidig. Det er især i kommunerne, at driftsudgifterne stiger i takt med skatteindtægterne.

Stigningen i antallet af offentligt ansatte har desuden været sammenfaldende med, at den private beskæftigelse er steget. Det har øget presset på arbejdsmarkedet. Nationalbanken konstaterer også, at samtidig med dette, er de offentlige investeringer i blandt andet infrastruktur, hvor gælden finansieres gennem offentlige selskaber, steget mere end 20 pct. om året.

Nationalbanken anbefaler på baggrund af dette, at landsstyret bør sikre en strammere finanspolitik for at mindske presset på arbejdsmarkedet. I samme anledning ser Nationalbanken det som positivt, at landsstyret har foreslået at udskyde en række bygge- og anlægsprojekter i forbindelse med fremsættelsen af forslaget til finanslov for 2019. Men Nationalbanken mener også, at landsstyret derudover bør overveje, om nogle af de store planlagte investeringsprojekter i de offentligt ejede selskaber kan udskydes. Desuden påpeger Nationalbanken, at nye initiativer, der øger driftsudgifterne i landskassen eller hos kommunerne, bør finansieres af en varig skatteforhøjelse eller besparelser andre steder.

Nationalbanken konstaterer, at det ikke er et nyt fænomen, at den offentlige sektors forbrug og investeringer er med til at øge presset på arbejdsmarkedet under en færøsk højkonjunktur og henviser til, at beregninger fra Færøernes Økonomiske Råd har vist, at finanspolitikken historisk har forstærket udsvingene i færøsk økonomi.

En anbefaling fra Nationalbanken er, at man reformerer de finanspolitiske rammer, så landets og kommunernes budgetter fastlægges ved bindende aftaler således, at dette kan medvirke til, at den økonomiske udvikling bliver mere stabil fremover. I modsætning til i Danmark, laves der ikke årlige budgetaftaler mellem landsstyret og kommunerne, hvor rammerne for væksten i de kommunale udgifter fastlægges. Der findes kun begrænsninger for kommunernes mulighed for at optage gæld.

Ændringer af skattesystemet er også en af Nationalbankens anbefalinger for at sikre den finanspolitiske holdbarhed. Nationalbanken mener, at landsstyret først og fremmest bør sikre landskassen en større del af ressourcerenten fra fiskeriet, men også, at det færøske skattesystem kan justeres på en række andre områder, for at sikre et tilstrækkeligt skatteprovenu, hvis fremtidige nedskæringer i den offentlige service skal undgås. I denne forbindelse nævner Nationalbanken mulighed for grund eller ejendomsskatter, muligheden for at afskaffe tilskuddet til renteudgifter på boliglån og muligheden for at afskaffe skattefradraget hos de færinger, der arbejder i udlandet.

[Nationalbankens redegørelse om færøsk økonomi kan læses ved at følge dette link.](#)

Lagtinget har vedtaget at overtage kortlægningsområdet

Den 10. december 2018 vedtog Lagtinget med stemmerne 23-0-5 at overtage kortlægningsområdet, (landkort, søkort og søopmåling).

Under 2. behandlingen i Lagtinget, som fandt sted den 6. december 2018, fremsatte Kaj Leo Holm Johannesen, tidligere lagmand fra Sambandsflokkurin, et forslag om, at sende sagen tilbage til Udlandsudvalget.

Baggrunden for forslaget var, at lagmanden, efter at udvalget havde afgivet sin betænkning og forud for 2. behandlingen, havde orienteret Lagtinget om, at danske og færøske myndigheder havde delte holdninger til, hvorvidt de to nedsatte arbejdsgruppers fælles forberedende arbejde, herunder to redegørelser om hhv. landkort- og søkortområdet, skulle færdiggøres og indgå i Lagtingets behandling af overtagelsessagen.

Lagmanden havde fremsendt de færøske og danske myndigheders korrespondance herom. En række spørgsmål af principiel karakter indgår som en væsentlig del af arbejdsgruppernes arbejde. Det drejer sig bl.a. om den nærmere afgrænsning mellem de opgaver på kortlægningsområdet, der har civil karakter, og som de færøske myndigheder overtager og de opgaver, der hører under udenrigs-, forsvars- og sikkerhedspolitikken, og som fortsat vil skulle varetages af de danske myndigheder efter overtagelsen.

Forslaget om at sende sagen tilbage til udvalget blev nedstemt med stemmerne 7-0-26, og det blev under 2. behandling med stemmerne 28-0-5 vedtaget, at forslaget om overtagelse af kortlægningsområdet skulle overgå til 3. behandling.

Under 2. behandling fremførte formanden for Udlandsudvalget, Anita á Friðriksmørk (Tjóðveldi) at der i Udlandsudvalget var enighed om, at området skulle overtages.

Anita á Friðriksmørk henviste til korrespondancen mellem de færøske og danske myndigheder, som lagmanden havde fremsendt og den deri fremsatte anmodning fra danske myndigheder om at afvente arbejdsgruppernes endelige redegørelser, således at disse kunne indgå i Lagtingets beslutning om overtagelsen. På baggrund heraf havde der været afholdt møde mellem Udlandsudvalget, Retsudvalget, Lagmandskontoret og Heilsu- og Innlendismálaráðið. Fra Udlandsudvalget og Retsudvalget deltog alene formændene for udvalgene.

Anita á Friðriksmørk oplyste endvidere, at Lagmandskontoret havde oplyst, at kortlægningsområdet kunne overtages uden yderligere forhandlinger mellem danske og færøske myndigheder, da området ikke fremgår af liste I til overtagelsesloven. Udlandsudvalget delte Lagmandskontorets opfattelse og indstillede på den baggrund forslaget til vedtagelse.

Kári P. Højgaard (Sjálvstýri) bemærkede, at det er uheldigt, at Udlandsudvalget ikke havde indkaldt hele udvalget til møde i forlængelse af lagmandens orientering.

Bárður á Steig Nielsen, formand for Sambandsflokkurin, fandt det uhensigtsmæssigt at overtage området, inden de gråzoner, der er fremkommet i korrespondancen fra Energi-, Forsynings- og Klimaministeriet, er blevet bedre belyst. Bárður á Steig Nielsen påpegede i den forbindelse, at der nu synes at være tvivl om, hvad der henhører under henholdsvis forsvars- og kortområdet.

Jákup Mikkelsen (Fólkaflokkurin) fremhævede, at det, at den danske administration nu har rejst nogle tvivlsspørgsmål, ikke bør forhindre, at Færøerne overtager området nu. Det vil efterfølgende være op til de færøske embedsmænd at få klarlagt alle spørgsmål og sikre de nødvendige aftaler.

Kaj Leo Holm Johannesen tilkendegav, at der ikke er klarhed over, hvad Færøerne overtager, idet overtagelsen synes at bevæge sig ind på det militære- og forsvarsmæssige område. Han anbefalede, at sagen blev sendt tilbage til udvalget til drøftelse af de rejste tvivlsspørgsmål. Han tilkendegav endvidere, at han ikke helt kunne forstå, hvorfor overtagelsen skulle ske nu, inden de to arbejdsgrupper var færdige med deres arbejde.

Jacob Vestergaard (Fólkaflokkurin) fandt det bemærkelsesværdigt, at der var kommet en henvendelse fra Danmark vedr. nogle tvivlsspørgsmål, henset til at spørgsmålet om overtagelse af sagsområdet to gange tidligere har været til behandling, og at de danske myndigheder i den forbindelse ikke har påpeget tvivlsspørgsmål.

Under 2. behandling blev det flere gange bemærket, at korrespondancen fra Energi-, Forsynings- og Klimaministeriet var underskrevet af en afdelingschef. Bárður á Steig Nielsen påpegede i den sammenhæng, at det ikke "blot" var en afdelingschef fra Energi-, Forsynings- og Klimaministeriet, men at Statsministeriet også havde påpeget betydningen af, at få sagen bedre belyst.

Lagtinget har vedtaget beslutningsforslag om opsigelse af Hoyvíksaftalen

En af grundideerne i den nye fiskerireform, som blev vedtaget af Lagtinget i december 2017, er at alt udenlandsk ejerskab i fiskeindustrien skal afvikles i løbet af 6 år.

Det blev dog samtidig vedtaget, at islændinge først skulle være ud af det færøske fiskerierhverv efter 7 år, dvs. til 2025. Dette ekstra år skyldtes, at man fra færøsk side ønskede et år til at forhandle med islændingene om konsekvenserne for Hoyvíksaftalen (frihandelsaftale fra 2005 mellem Færøerne og Island, omfatter blandt andet: Handel med varer, handel med tjenesteydelser, personers bevægelighed og ret til ophold, samt bevægelighed for kapital og investeringer).

Landsstyremanden for udenrigs- og erhvervsanliggender, Poul Michelsen, udtalte i forbindelse med lovens vedtagelse, at fiskeindustrien ikke bør være en del af Hoyvíksaftalen, men en del af de almindelige forhandlinger om fiskeri. Vil islændinge ikke acceptere det, så bliver Hoyvíksaftalen opsagt, fremhævede Poul Michelsen.

Sidst i november måned 2018 stod det klart, at det ikke var muligt at nå til enighed om en ændring af Hoyvíksaftalen. Fra færøsk side ønsker man fortsat, at Hoyvíksaftalen opretholdes, men med den ændring, at fiskeridelen tages ud af aftalen og indgår i en ny rammeaftale om fiskerisamarbejde mellem Færøerne og Island.

Poul Michelsen rådførte sig herefter med Udlandsudvalget i Lagtinget. Enten må Hoyvíksaftalen opsiges, eller også vil det være nødvendigt med en lovændring af den nye fiskerireform. Da en lovændring af den nye fiskerireform vil være yderst svær at gennemføre, blev resultatet, at et beslut-

ningsforslag om samtykke til at opsiges Hoyvíksaftalen blev fremlagt i Lagtinget. Flertallet i Udlandsudvalget støttede op om at give samtykke til, at landsstyremanden kan opsiges aftalen, og natten til den 20. december 2018 blev forslaget ved 3. behandlingen vedtaget med 18 stemmer for og 4 imod. Opsigelsestiden for aftalen er 1 år. Herefter har islændingene 5 år til at være ude af den færøske fiskeindustri.

Færøernes samlede eksport var i 2016 på 8 mia. kroner, hvoraf 2,5 pct. var eksport til Island. Såfremt Hoyvíksaftalen opsiges, og der ikke bliver indgået en ny aftale, vil der blive lagt GATT-told på de varer, som eksporteres mellem de to lande. Det vil betyde en forringet konkurrencesituation for de færøske virksomheder, som handler med islandske varer. Værdien af islændinges ejerskab i færøske virksomheder er på ca. 500 mio. kroner, men værdien af færingers ejerskab i islandske virksomheder er på ca. 10 mio. kr.

Magni Laksáfoss har endnu ikke tilkendegivet, hvilket parti han opstiller for til et kommende Lagtingsvalg

Løsgænger Magni Laksáfoss, som har bekræftet, at han genopstiller til et kommende lagtingsvalg, har endnu ikke oplyst, hvilket parti han ønsker at opstille for.

Magni Laksáfoss, der tidligere på året blev løsgænger efter at have været en del af Sambandsflokkurin i Lagtinget, oplyste sidst i oktober måned, at valget nu står mellem to partier, og sagde i den forbindelse at afgørelsen ville blive taget i løbet af november måned. Der har været forlydende om, at de to partier skulle findes blandt Javnaðarflokkurin, Sjálvstýri og Framsókn. Magni Laksáfoss har fortsat ikke oplyst, hvilket parti han stiller op for til et kommende lagtingsvalg.

Posta – Færøernes postvirksomhed - privatiseres

Landsstyremand Poul Michelsens (Framsókn) forslag om at privatisere Posta var den 17. december 2018 til 2. behandling i Lagtinget, som besluttede at sende lovforslaget til 3. behandling med et stort flertal på 28-1-2.

Forinden havde der været stor tvivl om, hvorvidt lovforslaget ville blive vedtaget. Udvalgets betænkning var delt i fire mindretal, som afgav hver deres synspunkt. Poul Michelsen har hele forløbet igennem oplyst, at det var et enigt landsstyre, som bakkede op om lovforslaget, også selv om det i løbet af 1. behandlingen kom frem, at det måske ikke var alle i Javnaðarflokkurin og Tjóðveldi, som ønskede at stemme for lovforslaget. Lagtingsmedlem Pauli Trónd Petersen (Tjóðveldi) tilkendegav i forbindelse med 2. behandlingen, at han ikke var enig i lovforslaget, men at der var indgået en aftale mellem formændene i koalitionspartierne, som forudsatte loyalitet og opbakning til forslaget, selv om man ikke er enig i det. Dette er en del af det, at være med i en koalition, udtalte Pauli Trónd Petersen.

Lovforslaget blev endeligt vedtaget den 19. december 2018 med stemmerne 24-2-2.

Carles Puigdemonts besøg på Færøerne

Den tidligere catalanske præsident, Carles Puigdemont, aflagde i oktober måned Færøerne et tredages besøg.

Det var MF Magni Arge fra Tjóðveldi, der havde inviteret Carles Puigdemont til Færøerne for at deltage i en af Tjóðveldi arrangeret konference i Nordens Hus i Tórshavn om selvbestemmelsesret. Det var således tale om et privat, partipolitisk besøg. Dog var Puigdemont på besøg i Lagtinget, hvor Páll á Reynatúgvu, formand for Lagtinget og medlem af Tjóðveldi, tog imod og ved Tórshavn Kommune, hvor borgmester Annika Olsen fra Fólkaflokkurin tog imod.

Færøsk Radio (KVF) havde et indslag, hvor formændene for de politiske partier blev spurgt om, hvordan de stillede sig i forhold til besøget. De fleste stillede sig positive over for besøget og sagde, at Puigdemont selvfølgelig var velkommen til at besøge Færøerne.

Lagmand Aksel V. Johannesen pointerede over for radioen, at man skal huske på, at Puigdemont ikke er en regeringsleder, og at hverken lagmanden eller landsstyret havde inviteret ham til Færøerne. *"Derfor er det ikke et officielt, men et privat besøg. Alle har selvfølgelig ret til og er velkomne på et privat besøg på Færøerne, og det er han også"*, udtalte Aksel V. Johannesen. Adspurgt, om han havde tænkt sig at hilse på Puigdemont, svarede lagmanden: *"Det er ikke almindeligt, at jeg som lagmand holder formelle møder med personer, som besøger Færøerne i private ærinder. Sker det, at jeg støder ind i ham, mens han er på Færøerne, så vil jeg selvfølgelig hilse på ham, som jeg hilser på alle andre privatpersoner, når jeg møder dem"*.

Landsstyremedlem for uderigs- og erhvervsanliggender Poul Michelsen var af nogenlunde samme opfattelse og ville selvfølgelig hilse på Puigdemont, hvis han stødte ind i ham. Poul Michelsen udtalte, at programmet for konferencen virkede spændende, og når man arrangerer sådan en konference, som repræsenterer forskellige minoriteter, så er Puigdemont et godt bud på en deltager. *"Han har vel sagtens et budskab at frembringe, som er interessant, så jeg synes selv, at det er i den fineste orden"*, sagde Poul Michelsen.

Formændene for de andre politiske partier var også alle enige om, at Puigdemont var velkommen til at besøge Færøerne. Jógvan Skorðheim fra Sjálvstýri advarede dog om, at man ikke skulle bruge besøget politisk på den måde, at dem, der havde hilst på Puigdemont, kunne siges at være mere selvstyreorienterede end andre. *"Han er blot symbolet på noget, der sker i Catalonien, og ikke på noget, der kan ske på Færøerne"*, udtalte Jógvan Skorðheim. Bárður Nielsen, formand for Sambandsflokkurin, udtalte: *"Det, som jeg ikke kan lide med dette er, at løsrivelsesbevægelsen på Christiansborg inviterer en forhenværende leder til Færøerne og bruger eller misbruger ham offentligt til fordel for løsrivelsesbevægelsen på Færøerne. Men, at han kommer til Færøerne som turist, det skal han være velkommen til"*. Jørgen Niclasen, formand for Fólkaflokkurin, sagde, at alle er velkommen til Færøerne, men at det ikke sømmer sig, at rengøringsassistenten på Nørrebro skal betale for sådan et besøg og henviste i den forbindelse til, at det er medlem af Folketinget, Magni Arge, der har inviteret Puigdemont til Færøerne. Jenis av Rana, formand for Miðflokkurin, udtalte, at det er fint, at Færøerne kan vise Puigdemont den hæder at tage imod ham.

Til trods for, at partiformændene stillede sig positive over for besøget, var der ingen, som direkte udtalte, at de ville møde op til konferencen. Bárður Nielsen, formand for Sambandsflokkurin, sagde, at han havde andre planer og ikke ville møde op. Det samme udtalte Jógvan Skorðheim, formand for Sjálvstýri. Jørgen Niclasen, formand for Fólkaflokkurin, sagde, at han ikke var inviteret, og de andre vidste ikke, om de havde tid til at deltage.

Puigdemont nævnte forholdet mellem Færøerne og Danmark som et forbillede, da færøsk radio talte med ham i forbindelse med hans ankomst til Tórshavn. Han udtalte, at Færøerne og Catalonien blandt andet har stoltheden over modersmålet, kulturen og kampen for den nationale identitet til fælles. Men han pointerede også, at situationen i Catalonien og på Færøerne ikke er ens, og at Catalonien kan lære noget af Færøerne og Danmark. *"Vi kan lære noget af Færøerne og Danmark. Trods det, at der er visse problemer, så bygger relationen mellem Færøerne og Danmark på kommunikation og respekt"*, udtalte Puigdemont.

Selve konferencen blev afholdt i Nordens Hus fredag den 12. oktober med oplæg fra blandt andet Høgni Hoydal om den historiske udvikling på Færøerne med fokus på øget selvstyre. Carles Puigdemont sluttede med et oplæg om folkeafstemningen i Catalonien, tilgangen til den og den aktuelle situation i Catalonien. Til trods for, at der var tale om en partipolitisk konference, var mange mennesker, der ikke havde et tilhørsforhold til Tjóðveldi, mødt op til konferencen.

Huspriserne er fortsat stigende

Det fremgår af Landsbankens seneste redegørelse, at huspriserne i Tórshavn i gennemsnit er steget med 8 pct. i 2018. Dette er en større procentvis stigning end stigningen i lønindkomsten, som tilsvarende er stort set uændret. Dette har blandt andet været en medvirkende årsag til, at flere ikke opnår tilsagn på det huslån, som de ønsker at optage.

Et hus i Tórshavn koster i gennemsnit 1,5 mio. kr. mere end et hus uden for Tórshavn. 25 pct. af de huse, som blev solgt i Tórshavn i 2018, er solgt for mere end 3 mio. kr. Men det er ikke kun huspriserne i Tórshavn, som stiger. Det fremgår ligeledes af Landsbankens redegørelse, at man i flere af de andre store bygder ser stigning i huspriserne på op mod 25 pct. i løbet af det sidste år. Malan Johansen, direktør for Landsbanken, mener, at huspriserne i de større bygder stiger, fordi udbuddet af huse til salg i Tórshavn er for lille.

Færøske pensionsopparere, opnår mindre afkast end danske pensionsopparere

Det færøske forsikringstilsyn har foretaget en komparativ analyse, som sammenligner afkastet fra investeringer hos færøske og danske livsforsikringselskaber og pensionskasser. Undersøgelsen er et led i at fremme gennemsigtigheden på forsikringsmarkedet.

Undersøgelsen viser, at i perioden fra 2011 til 2016 var det samlede årlige investeringsafkast hos de færøske selskaber i gennemsnit 4,2 pct., som er mærkbart lavere end afkastet hos de danske selskaber, som var 7 pct. i samme periode.

Følgende tabel viser udregningen af afkastnøgletal samlet for de færøske og danske livsforsikringselskaber og pensionskasser fra 2011 til 2016:

i %	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2011-2016
FO	5,3%	4,6%	3,2%	6,0%	2,1%	3,8%	4,2%
DK	7,2%	10,0%	3,6%	11,2%	2,9%	6,8%	7,0%

Det lavere afkast kan have stor betydning på sigt. Hvis man fx tager en pensionsopparer som tjener 30.000 kr. om måneden, og som betaler 15 pct. i pension, hvilket svarer til 2.700 kr. pr. måned, efter der er betalt 40 pct. i pensionsskat, så vil et gennemsnitligt årligt afkast på 4,2 pct. betyde en forventet samlet opsparing på 3,4 mio. kr. efter 40 år, hvorimod et gennemsnitligt afkast på 7 pct. vil betyde en forventet samlet opsparing på 7,1 mio. kr., som er mere end dobbelt så meget.

En af hovedårsagerne til det lavere investeringsafkast hos de færøske selskaber, er den forskellige allokering af investeringer. De færøske selskaber har haft en mere forsigtig risikoprofil med hovedvægt på lavtforrentede stats- og realkreditobligationer. Danske pensionselskaber har derimod foretaget flere investeringer i aktier og obligationer med højere rente, som de seneste år har givet et højere afkast.

[Resultatet af undersøgelsen, som foreligger i en dansk udgave, kan læses ved at følge dette link.](#)

Den personlige pensionsopsparing for færinger udgjorde pr. 31. december 2017 9,5 mia. kroner, hvoraf 7,4 mia. kroner var placeret i færøske selskaber, mens 2,1 mia. kroner var placeret i udenlandske selskaber. Sammenlignes den samlede pensionsopsparing med det samlede bruttonationalprodukt, som i 2017 udgjorde 18,9 milliarder kroner, svarer dette til en opsparingsandel på 50 pct. Til sammenligning ligger Danmark øverst af alle OECD lande med en samlet pensionsopsparing på 209 pct. af bruttonationalproduktet.

Arbejdsløsheden falder fortsat, mens indbyggertallet og lønninger fortsat er stigende.

Arbejdsløsheden i september 2018 faldt yderligere til 1,5 pct. svarende til 414 fuldtidsarbejdsløse, som er 298 mindre end samme måned året før. Det er syvende måned i træk, at arbejdsløsheden falder. Man skal helt tilbage til juli 2008 for at finde et lavere antal arbejdsløse. Dengang udgjorde antallet af fuldtidsarbejdsløse 357.

Samtidig med, at antallet af fuldtidsarbejdsløse falder, stiger størrelsen på de udbetalte lønninger. Således blev der i november måned udbetalt i alt 822 mio. kr. i A-skattepligtig løn¹, hvoraf 515 mio. kr. blev udbetalt til mandlige lønmodtagere og 307 mio. kr. til kvindelige lønmodtagere. Sidst opgjorte antal lønmodtagere stammer fra september 2018, og antallet af lønmodtagere udgjorde da 26.940, svarende til en stigning på 1.000 i forhold til året før. De 26.940 lønmodtagere er fordelt med 13.969 mandlige lønmodtagere og 12.971 kvindelige lønmodtagere.

Også antallet af indbyggere fortsætter med at stige og udgjorde således 51.237 personer i november måned 2018, hvilket er en stigning på 1,8 pct., svarende til 915 personer, i perioden fra 1. november 2017 til 1. november 2018. Nettotilflytningen udgjorde i samme periode 645 personer. Den største vækst ses i Tórshavnområdet², hvor stigningen udgjorde 2,5 pct. I Tórshavnområdet bor knap 20.000 personer, som udgør 38 pct. af den færøske befolkning. Kun Sandoy og Suðuroy oplevede et fald i samme periode på -0,5 pct.

Antallet af rejsende i Vágar lufthavn stiger fortsat. Vágar lufthavn har samtidig opsagt aftalen med Naviar om driften af kontrollårnet

Som det fremgik af Indberetning nr. 1/2018 og Indberetning 5/2018 har Vágar lufthavn i løbet af 2017 og 2018 gang på gang sat rekord i antal rejsende – en tendens, som ser ud til at fortsætte på trods af, at sommersæsonen for turismen er forbi. I oktober måned 2018 benyttede 32.021 rejsende Vágar lufthavn, som er en stigning på knap 10 pct. i forhold til samme måned året før. Antallet af rejsende udgjorde den 1. november 332.597, som er en stigning på 10,7 pct. i forhold til samme periode i 2017. Fortsætter denne tendens året ud, vil det være første gang i Vágar lufthavns historie, at antal rejsende runder 400.000.

Vágar lufthavn har med virkning fra den 1. januar 2020 opsagt aftalen med Naviar om driften af kontrollårnet, som lufthavnen selv ønsker at overtage.

¹ Lønnen er udbetalt af institutioner/virksomheder hjemhørende på Færøerne.

² Tórshavnområdet udgør Tórshavn, Argir, Hoyvík og Hvítanes.

Atlantic Airways vil fra 2019 få Paris og USA som nye rejsemål

Atlantic Airways arbejder fortsat fremadrettet mod at knytte Færøerne tættere på omverdenen og i 2019 bliver det således muligt at flyve direkte til Paris. I perioden fra 1. juli til 30. september vil man således 3 gange ugentligt kunne flyve direkte til og fra Paris fra Færøerne, og fra 4. oktober og indtil jul bliver der to ugentlige afgang. Turen til Paris kommer kun til at tage ca. en halv time mere end turen til København.

Men ikke kun Paris bliver ny destination i 2019, hvor Atlantic Airways ligeledes har meldt ud, at de fra september måned forhåbentlig vil flyve direkte til New York. En strækning på ca. 5.000 km. De billigste billetter kommer forventeligt til at koste omkring 5.000 kr. tur/retur. Det er de nye fly (Airbus 320 Neo), som Atlantic Airways tager i brug kommende år, som gør det muligt at flyve direkte til USA, idet de forbruger mindre mængde af brændstof. Atlantic Airways har nu søgt de amerikanske myndigheder om tilladelse til at flyve mellem Færøerne og New York.

Atlantic Airways flyver på nuværende tidspunkt til 10 forskellige destinationer og har årligt ca. 3.000 flyvninger til og fra Færøerne.

SAS opnår godkendelse til at anvende RNP-udstyr og kan nu konkurrere på samme vilkår som Atlantic Airways

SAS har den 18. december 2018 fået godkendelse til at bruge RNP-udstyr ombord på sine fly til Færøerne. SAS oplyser, at de nu skal i gang med at træne og få udstyret på plads, og i begyndelse af februar 2019 regner SAS med at tage udstyret endeligt i brug. SAS forventer, at brugen af RNP-udstyr, som Atlantic Airways ligeledes anvender, vil betyde færre aflysninger på ruten til Færøerne, idet det enkelte fly kan komme tættere på landingsbanen, før det besluttet, om man lander. SAS har været plaget af en del aflysninger på deres flyvninger til og fra Færøerne, og det kan ses i antallet af rejsende. Især de færøske passagerer vælger SAS fra, når de rejser til og fra Færøerne, hvilket har bevirket, at SAS denne vinter kun flyver til Færøerne 4 ud af 7 dage.

Ny direktør til Kringvarp Føroya

Ivan Hentze Niclasen, 58 år, er ansat som direktør for Kringvarp Føroya, hvor han har arbejdet siden 1992.

Ivan Hentze Niclasen er kandidat i historie og har en Master i globalisering og integration.

Til slut vil jeg benytte lejligheden til at ønske jer alle en rigtig glædelig jul og et godt nytår, samtidig med at jeg takker for et godt samarbejde, i året der er gået.

Lene M. Johansen

Lene Moyell Johansen